

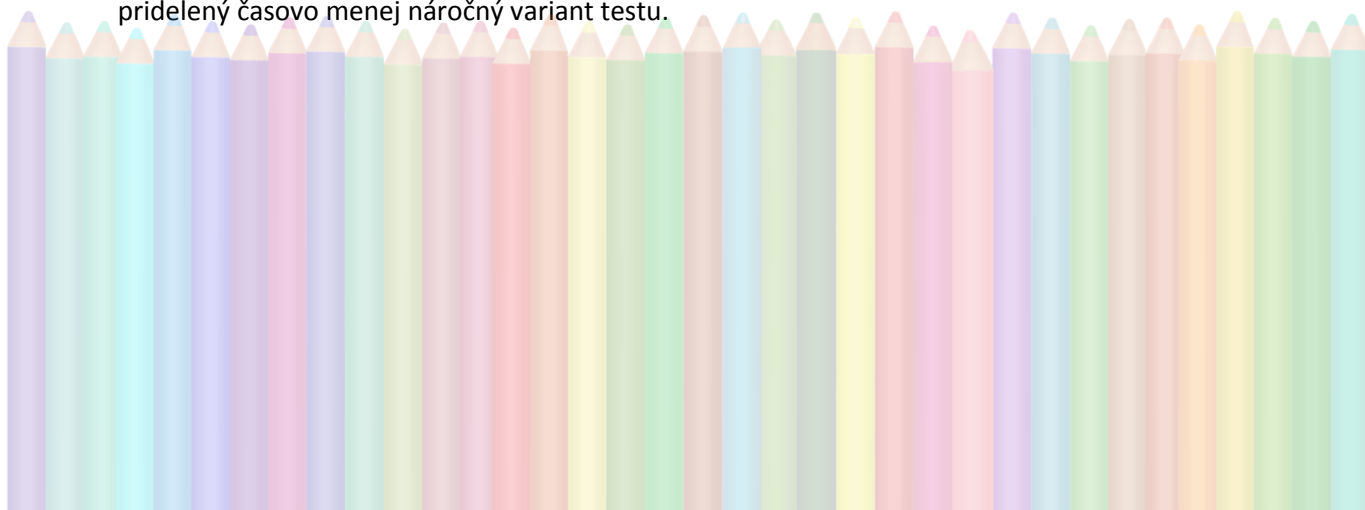
Štúdia PISA – základné informácie

PISA – Program medzinárodného hodnotenia žiakov (**P**rogramme for **I**nternational **S**tudent **A**ssessment) je rozsiahly medzinárodný výskum, ktorý zisťuje výsledky vzdelávania z pohľadu požiadaviek trhu práce. Zameriava sa na výsledky 15-ročných žiakov v tzv. funkčnej gramotnosti, ktoré skúma a porovnáva v čase. Krajínám, ktoré sa do štúdie zapoja poskytuje možnosť porovnať funkčnosť vzdelávacieho systému s inými krajinami, ktoré sa v štúdiu zúčastňujú, poukázať na jeho možné nedostatky, zistiť konkurencieschopnosť žiakov končiacich povinnú školskú dochádzku.

Štúdia PISA – všeobecné fakty

- ❖ **Organizátorom** štúdie PISA je Organizácia pre ekonomickú spoluprácu a rozvoj – **OECD**.
- ❖ OECD na základe dohôd s vybranými inštitúciami zabezpečuje celý priebeh merania na medzinárodnej úrovni. Tieto inštitúcie potom preberajú zodpovednosť za jednotlivé procesy v rámci štúdie PISA (aktualizované podľa PISA 2015).
 - ETS (USA)** – implementácia projektu, projektový manažment, dizajn výskumu, analýza dát;
 - Westat (USA)** – výber vzorky a kontrola a regulácia postupov pri realizácii merania;
 - DIPF (Nemecko)** – príprava dotazníkov;
 - PEARSON (UK)** – príprava kognitívneho rámca testovania, organizácia expertných skupín;
 - cApStAn (Belgicko)** – lingvistická kontrola kognitívnych materiálov.
- ❖ PISA skúma tzv. **funkčnú gramotnosť** 15-ročných žiakov, pričom v rámci nej sa sústreďí na tri konkrétne oblasti – **čitateľská, matematická a prírodovedná gramotnosť**. Každý cyklus je prioritne zameraný na jednu z týchto troch skúmaných gramotností. Od roku 2003 majú však krajiny možnosť zapojiť sa aj do sledovania výkonov žiakov v doplnkových doménach (napr. 2003 oblasť riešenia problémov, od cyklu PISA 2012 finančná gramotnosť).
- ❖ Meranie sa realizuje pravidelne každé **3 roky**. Prvýkrát sa štúdia PISA realizovala v roku **2000**. Hlavnou doménou prvého cyklu bola **čitateľská gramotnosť**. V tomto období vznikali aj tzv. trendové úlohy jednotlivých domén, ktoré sú súčasťou každého cyklu štúdie.
- ❖ V štúdiu sa zúčastňujú krajiny OECD aj partnerské krajiny. Počet krajín, ktoré majú záujem zúčastniť sa v štúdiu PISA je v každom nasledujúcom cykle PISA vyšší. Z 32 (+ 11) krajín v roku 2000 sa počet zvýšil na 72 krajín v PISA 2015 a **viac ako 80 krajín** pre cyklus PISA 2018.
- ❖ Do štúdie PISA sa celkovo zapája spolu **cca pol milióna žiakov spĺňajúcich kritériá výberu**, pričom títo žiaci reprezentovali **cca 29 miliónov 15-ročných žiakov** vo všetkých zúčastnených krajinách (podľa údajov zo štúdie PISA 2015).

- ❖ Hlavným cieľom štúdie PISA je poukázať na niektoré aspekty **vzdelávacích systémov** zúčastnených krajín z pohľadu požiadaviek trhu práce a ich vzájomné porovnanie.
- ❖ Nástrojom, ktorý PISA používa na získanie údajov o výkone žiakov a vplyve vybraných faktorov naň, sú **kognitívne testy a dotazníky** na úrovni žiakov, školy, rodičov (voliteľné), učiteľov (voliteľné). Obsahovo sa jednotlivé testové položky kognitívnej časti **neviažu na národné kurikulá** zúčastnených krajín.
- ❖ Testy sú pripravené v dvoch zdrojových jazykoch – anglický a francúzsky. Každá krajina si testovací materiál preloží do príslušného jazyka testu. V rámci medzinárodného centra prebieha jazyková kontrola a korektúra prekladu – tzv. verifikácia, aby bola obsahová aj formálna stránka testovacích úloh a otázok dotazníka v každom jazyku zachovaná.
- ❖ PISA sa pôvodne realizovala v papierovej forme, od cyklu PISA 2015 sa realizuje vo väčšine krajín elektronicky (offline). Školský dotazník vyplňajú riaditelia škôl online.
- ❖ Pri realizácii testovania sa uplatňujú **štandardizované postupy**, ktoré zabezpečujú rovnaké podmienky testovania vo všetkých participujúcich krajinách. Usmernenia pre krajiny sú komunikované na stretnutiach zástupcov všetkých krajín, ako aj prostredníctvom webinárov a príručiek.
- ❖ Správnosť postupov realizácie merania a dodržiavanie pravidiel kontroluje medzinárodné centrum štúdie v rámci jednotlivých krajín tzv. **medzinárodným monitorom kvality**. Ide o jednu alebo viac osôb, ktoré nominuje národné centrum. Tieto osoby sledujú priebeh testovania na vybraných školách v rámci krajiny. Kontrolóri odovzdávajú správu o výsledku kontroly priamo medzinárodnému centru štúdie, ktoré ju vyhodnotí a na základe informácií z nej posúdi kvalitu zberu dát v krajine.
- ❖ Do testovania môžu byť vybraní všetci žiaci, ktorí spĺňajú podmienku veku: **15 rokov a 3 mesiace – 16 rokov a 2 mesiace** (na začiatku testovacieho obdobia) **a navštevujú 7. alebo vyšší ročník**. Žiaci musia byť schopní vypracovať test **samostatne**, bez pomoci asistenta, či administrátora testovania. Ak žiak z akýchkoľvek dôvodov túto podmienku nesplní, je možné ho z testovania vylúčiť.
Žiakom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, navštevujúcim špeciálnu triedu základnej školy alebo špeciálnu základnú školu, ktorí spĺňajú podmienku samostatnosti, býva pridelený časovo menej náročný variant testu.

- ❖ Do vzorky škôl pre testovanie PISA nie sú zaradené všetky školy SR. **Vybraná vzorka škôl reprezentuje školy zo všetkých regionálnych jednotiek SR a typov škôl, v ktorých sa nachádzajú žiaci vyhovujúci podmienkam štúdie PISA.**

Databázu škôl pre štúdiu PISA poskytuje Centrum vedecko-technických informácií SR a sú v nej zahrnuté všetky školy, ktoré navštevovali žiaci spĺňajúci kritériá výberu. Išlo teda o: základné školy, špeciálne základné školy, stredné odborné školy (maturitné aj nematuritné odbory), gymnáziá (G8, G4). Výber škôl do vzorky bol pomerný celkovému zastúpeniu žiakov vo všetkých typoch škôl v rámci SR.

- ❖ Z testovania boli **vylúčené** školy so žiakmi s **iným vyučovacím jazykom** ako slovenským alebo maďarským a žiaci s diagnostikovanými **ŠVVP** takého rozsahu, ktoré im neumožňovali zúčastniť sa na testovaní.
- ❖ Žiakom zo **špeciálnych základných škôl (variant A)**, ktorí splnili podmienku veku, zaradenia do príslušného ročníka a samostatnosti bol pridelený **časovo menej náročný variant testu – UH**. Rovnako ako v iných školách, testovanie v špeciálnych základných školách prebieha štandardným spôsobom, elektronickou formou.
- ❖ Na základe medzinárodných štandardov štúdie PISA sa v SR realizuje v každom cykle štúdie národný a medzinárodný monitor kvality. Národný monitor kvality sleduje priebeh merania na národnej úrovni. Na základe takto získaných informácií dokážeme upraviť prenos informácií o priebehu merania k školám a zabezpečiť tak, aby boli dodržané postupy stanovené medzinárodným centrom štúdie.
- ❖ Po vyhodnotení výsledkov medzinárodným centrom štúdie vydáva NÚCEM **krátke správy** týkajúce sa výsledkov štúdie PISA z pohľadu SR. Krátke správy na národnej úrovni sú zverejňované súbežne s výsledkami, ktoré zverejňuje medzinárodné centrum. Analytické spracovanie výsledkov a poukázanie na problematické oblasti vzdelávacieho systému SR sa snaží NÚCEM prezentovať prostredníctvom **národných a tematických správ**. Všetky publikácie z doterajších cyklov štúdie PISA v slovenskom jazyku je možné nájsť na www.nucem.sk.

